

Vastaus valtuustoaloitteeseen 13/2022: Kilpailutettujen palvelujen henkilöstö-, laatu- ja kustannusvaikutusten arviointi, Kv

Kunnanhallitus 10.11.2025

1044/00.01.02/2022

Valmistelija	hallintojohtaja Jaana Suihkonen controller Ari Hasu etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihde)
Päätösehdotus	Kunnanjohtaja Sailas Virpi Kunnanhallitus päättää 1 antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 13/2022 ja esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuun käsiteltynä. 2 tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.
Käsittely	
Päätös	
Selostus	<u>Valtuustoaloite</u> Valtuutettu Katja Ylisiurua (Vas.) on jättänyt valtuustoaloitteen kunnanvaltuuston kokouksessa 24.10.2022. Valtuustoaloite koskee siitä ilmenevin sanamuodoin Kirkkonummen kunnan ulkoistamissa palveluissa ajoittain ilmenneitä laadullisia puutteita, suhteessa kunnan omaan palvelutuotantoon negatiivisia kustannusvaikutuksia, kunnan henkilöstölle osoitettua, ulkoistettuihin palveluihin liittyvän tiedottamisen puutteita sekä henkilöstön osallistumismahdollisuuksien puutteita, tilanteessa, jossa kunnan tehtävät ovat olleet olennaisesti muuttumassa sote-uudistuksen vuoksi. Aloitteen tekijä on esittänyt edellä esitetyissä havainnoissa toteamiensa puutteiden korjaamiseksi käytännön toimenpiteinä: I. Vuoden sisään päättyvien hankintojen ja option kautta jatkettujen hankintojen henkilöstö-, laatu- ja kustannusvaikutusten arviointia, II. luottamushenkilölle suunnattua iltakoulua kunnan hankinnoista sekä tiedotusta etupainotteisesti kunnan tulevien suurten hankintojen etenemisestä, III. henkilöstön osallistamista aktiivisesti heitä koskevaan päätöksentekoon. <u>Vastaus valtuustoaloitteeseen</u> Valtuustoaloitteessa esitetty toimenpide ”I. Vuoden sisään päättyvien hankintojen ja option kautta jatkettujen hankintojen henkilöstö-, laatu- ja kustannusvaikutusten arviointi”

Selvyyden vuoksi todetaan, että Kirkkonummen kunta tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvan tai kunnan järjestettäväkseen ottamansa palvelun (kun palvelu tuotetaan ulkoistettuna) paitsi julkisina hankintoina toteutetuina hankintasopimuksin, myös esim. kuntayhtymiin perustuvien palvelusopimuksin (esim. HSL), kuntien välisin yhteistyösopimuksin, sidosyksikköasemaan perustuvien palveluntuottamissopimuksen perusteella ja muiden tahojen (kuten kolmas sektori) kanssa tehtyjen palveluntuottamis-/ yhteistyösopimuksin.

Aloitteen esittämisajankohtana 2022 Sote-uudistusta (Kirkkonummen kunnan sosiaali- ja terveyden huollon palveluiden järjestämisvastuun ja henkilöstön siirtyminen 1.1.2023 Länsi-uudenmaan hyvinvointialueen vastattaviksi) on valmisteltu. Sote-uudistuksen myötä Länsi-Uuden hyvinvointialueelle siirtyvään henkilöstöön sisältyivät myös sosiaalipalveluiden ja terveydenhuoltopalveluiden tukipalveluissa (kuten puhtaanapito, ruokahuolto) ja eräissä hallinnollisissa tukipalveluissa työskennelleet henkilöt sote-uudistuksen mukaisin periaattein. Uudistuksen myötä kunnan sosiaali- ja terveystaloutta koskevat sopimukset (myös hankintasopimukset) siirtyivät hyvinvointialueen vastattaviksi. Sosiaali- ja terveystaloutta palveluiden järjestämipaikkoina toimineet kiinteistöt siirtyivät vuokrasopimuksin hyvinvointialueelle palveluiden järjestämipaikoiksi.

Kirkkonummen kunta toteutti konsulttiselvityksenä alkuvuodesta 2022 henkilöstöään koskevan arvion edellä tarkoitetun sote-uudistuksen henkilöstövaikutuksia arvioidakseen. Selvityksen perusteella henkilöstöä siirtyi hyvinvointialueelle ja hallinnon toimintaa on sittemmin kehitetty paremmin vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Koska aloitteessa esitetty toimenpide-esitys on rajattavissa sanamuotojensa perusteella julkisina hankintoina toteutettuihin hankintoihin (julkisina hankintoina toteutettuihin kilpailutuksiin ja niiden perusteella tehtyihin hankintasopimuksiin), rajataan vastaaminen aloitteeseenkin esitetyn toimenpiteen osalta näihin.

Hankintasopimukset (myös vuonna 2022-2023 voimassa olleet hankintasopimukset) on eriteltävissä kohteensa osalta tavaroita, palveluita ja urakoita koskeviin hankintasopimuksiin sekä käyttöoikeussopimuksiin (kilpailutuksen voittaneelle yritykselle annetaan käyttöoikeussopimuksen mukaisesti oikeus liiketoiminnan harjoittamiseen kilpailutuksen kohteessa).

Koska tavaroita koskevilla sopimuksilla tai urakkasopimuksilla ei ole suoranaisia, kunnan henkilöstöä koskevia laatu- tai kustannusvaikutuksia, ei niiden tarkastelu tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista.

Pääosa kunnan hankintasopimuksin tuottamista palveluista koostuu sellaisista palveluista, joiden tuottaminen kunnan omana tuotantona ei ole taloudellisesti järkevää, muutoin tarkoituksenmukaista tai mahdollista kunnan voimavaroista tai muista syistä huomioiden (palvelutarve ei ole jatkuva tai se on jaksottaista, palvelun tuottaminen vaatii erityisosaamista tai kallista teknologiaa, palvelulla tuetaan kunnan omaa palveluntuotantoa omien voimavarojen ollessa riittämättömiä, lainsäädäntö ei mahdollista palvelun tuottamista omana tuotantona). Koska edellä tarkoitettu perustein järjestetyillä hankintasopimuksilla on tuotettu palvelua, jossa kunnalla ei ole ollut omaa tuotantoa tai kunnan omin voimavarojen tuotannon järjestäminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista tai mahdollista, on näiden hankintasopimusten arvioiminen suhteessa kunnan henkilöstöön syntyviin laatu- tai kustannusvaikutuksiin ollut joko mahdotonta tai epätarkoituksenmukaista.

Ne hankintasopimukset, joilla kunta on Sote-uudistuksen jälkeen päättänyt järjestää palvelua hankintasopimuksin oman palveluntuotantonsa rinnalle (tai sitä korvaamaan) ovat liittyneet lähinnä eräisiin kiinteistöjen puhtaanapidon ja kiinteistöjen ylläpidon palveluihin. Koska tällaisten ostopalveluiden volyymi on ollut suhteellisen pieni kyseisten palveluiden kokonaisvolyyminä, ei näidenkään ostopalvelusopimusten osalta ole ollut keskeistä lähteä erikseen tarkastelemaan niiden laadullisia tai kustannuksellisia henkilöstövaikutuksia.

Sinällään hankintasopimusten henkilöstövaikutusten arviointi on olennainen osa hankintoihin liittyvää suunnitteluvaihetta, jossa arvioidaan palvelun toteuttamisvaihtoehtoja myös kunnan oman tuotannon ja ostopalvelun kesken. Henkilöstövaikutusten arviointia suoritetaan soveltuvin osin myös sopimusten voimassa ollessa varsinkin sellaisissa pitkäkestoisissa sopimuksissa, jossa sopimuskauden aikana tapahtuu olosuhteiden muutoksia. Hankintasopimusten ehdot kuitenkin rajaavat esim. sopimuksen päättämistä koskevia ehtoja eikä hankintasopimukseen myöskään voida tehdä olennaisia muutoksia sopimuskauden aikana.

Valtuustoaloitteessa esitetty toimenpide ”II. Luottamushenkilölle suunnattua iltakoulua kunnan hankinnoista sekä tiedotusta etupainotteisesti kunnan tulevien suurten hankintojen etenemisestä”

Kunnan suurimmista hankinnoista sekä yleistietoa julkisista hankinnoista on kerrottu kunnan verkkosivulla kirkkonummi.fi, ja tarkemmin meneillään olevista hankinnoista siellä olevassa Hankintakalenterissa. Hankintakalenteri päivitetään säännöllisesti, ja kunnan hankintayksikkö antaa pyydettäessä lisätietoa hankintaan liittyvistä kysymyksistä.

Kunnan keskeiset investointihankkeet, jotka toteutetaan julkisina hankintoina, on kuvattu talousarviovuoden ja taloussuunnitelman vuosille talousarviokirjassa.

Luottamushenkilöille suunnattua, hankintoja koskevaa iltakoulua (ja muun julkisia hankintoja koskevan informaation/ koulutuksen lisäämistä) luottamushenkilöille pidetään tarkoituksenmukaisena. Toimintamalli kehitetään.

Valtuustoaloitteessa esitetty toimenpide ”III. Henkilöstön osallistamista aktiivisesti heitä koskevaan päätöksentekoon.”

Kunnan toiminta- yms. muutokset, joilla on henkilövaikutuksia, käsitellään useista tahoista muodostetussa yhteistoimintaryhmässä ja lisäksi tarvittaessa eri henkilöstön edustajista koostuvien ryhmien kanssa. Lisäksi henkilöstön edustajilla on ollut edustus kunnan johtoryhmässä syksystä 2023 lähtien.

Henkilöstövaikutuksiltaan merkittävät hankinnat käsitellään myös henkilöstöjaostossa ja kunnan yhteistoimintaryhmissä, mikä lisää henkilöstön näkyvyyttä ko. hankintoihin.

Hankintojen osalta hankintapäätökset tehdään hallintosäännön mukaisin määräyksin joko viranhaltijan tai toimielimen (esim. lautakunta toimesta). Sinällään henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia voidaan paremmin tarkastella ja kehittää osana hankinnan suunnitteluvaihetta. Toimenpiteitä tarkastellaan.

Kirkkonummen Vasemmiston valtuustoryhmä / Katja Ylisiurua jätti kunnanvaltuuston kokouksessa 24.10.2022 seuraavan aloitteen:

"Puolen vuoden päästä kunnan tehtävät painottuvat radikaalisti eri tavalla sote-uudistuksen vuoksi, joten kunnan palvelujen kustannustehokkaiden ja laadukkaiden palvelujen rakentamisen tulisi olla jo käynnissä. Kirkkonummen kunta on ulkoistanut laajasti eri palveluita, kuten toimitila-, suunnittelu-, ympäristö- ja turvallisuuspalveluja. Ulkoistuksissa on välillä ollut laadullisia puutteita tai omaan palvelutuotantoon nähden negatiivisia kustannusvaikutuksia. Esimerkiksi sosiaalialan työntekijöiden ulkoistaminen on maksanut kunnalle moninkertaisesti oman työntekijän palkkaamiseen verrattuna. Kunnan henkilöstö on lisäksi kritisoinut palvelujen ulkoistuksia tiedottamisen ja henkilöstön osallistamisen puuttumisesta.

Yhteisillä, julkisilla ja säännöllisesti päivitettävillä mittareilla voidaan arvioida kriittisesti ulkoistuksien onnistuneisuutta ja toteutunutta laatua. Valtuutetuilla ja lautakunnilla olisi näin myös paremmat työkalut hankintojen valmisteluun, valvontaan ja oman palvelutuotannon kehittämiseen. Myös talousarviovalmistelussa mahdollisia uusia kilpailutuksia tai oman palvelutuotannon aloittamisia olisi helpompi arvioida kriittisesti.

Kunnassa tapahtuvat muutokset, joilla on vaikutuksia henkilöstöön, kuuluvat yhteistoiminnan piiriin, jos muutokset vaikuttavat olennaisella tavalla henkilöstön asemaan tai työehtoihin. Pala palalta tai kokonaan tapahtuvasta ulkoistuksesta tulisi viestiä avoimesti ja osallistaa henkilöstö heidän työpanostaan koskevaan päätöksentekoon.

Kirkkonummen Vasemmiston valtuustoryhmä esittää käytännön toimenpiteinä:

I. Vuoden sisään päättyvien hankintojen ja option kautta uudelleen jatkettujen hankintojen henkilöstö-, laatuja kustannusvaikutusten arviointia.

II. Luottamushenkilöille suunnattua iltakoulua kunnan hankinnoista sekä tiedotusta etupainotteisesti kunnan tulevien suurien hankintojen etenemisestä.

III. Henkilöstön osallistamista aktiivisesti heitä koskevaan päätöksentekoon esimerkiksi kutsumalla henkilöstön edustaja kokouksiin.

Kirkkonummen Vasemmiston valtuustoryhmä
Katja Ylisiurua"

Aloitteen allekirjoittivat Katja Ylisiurua lisäksi: Piia Aallonharja, Anneli Granström, Ville Salminen, Tuovi Ronkainen, Sini Felipe, Pekka Oksanen, Tero Suominen, Johanna Fleming, Irja Kekkonen, Ronja Karkinen ja Maarit Orko.

Päätös

Kunnanvaltuusto toimittaa aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.